

Slovenskega šolskega sindikata »ni več«!

Zdi se neverjetno, pa vendar moramo še enkrat v naš list zapisati žalostno novico, ki je neposredno prizadela naše šolstvo in skupaj z njim vso našo narodno skupnost. Ministrstvo za šolstvo je namreč ukinilo sindikalni dopust tajnici sindikata Marti Kapun, kar z drugimi besedami pomeni, da bo morala omenjena šolnica odslej v razred, medtem ko je bila doslej pouka razreše-

ADRIJAN PAHOR

na in je lahko ves čas posvetila reševanju najrazličnejših problemov naših šolnikov, spremljala sindikalno dejavnost, skratka bila seznanjena z vsemi novostmi na šolskem področju.

Odveč je pripomniti, kako pomemben je »bil« za nas ta sindikat, saj so nas njegovi predstavniki na sestankih redno obveščali o vsem, kar je dobilo svoj placet šolskega ministra, nam odgovarjali na razna vprašanja in marsikdaj znali rešiti tudi kar se da kočljive zadeve. Res si še največji pesimist med nami ni mogel predstavljati, da bo neumorno krčenje finančnih prispevkov za šolske dejavnosti šlo tako daleč, da bo tudi naši sindikalni predstavnici odvzelo možnost delovanja samo na tem področju. Krčenje sindikalnih dopustov je sicer prizadelo vse osrednje šolske sindikalne organizacije, po sporazumu med ministrstvom za državne uslužbence in sindikati pa bi morali imeti šolski sindikati zaščiteneh manjšin zagotovljene sindikalne dopuste. Kljub obljubam smo torej še enkrat ostali praznih rok, kot kaže pa predvsem zato, ker smo kot manjšina nezaščiteni.

Za povratek v status quo ante pa nam preostajata dve poti, prava in politična, vprašanje pa je, koliko bosta uspešni. Trenutna politična situacija ne obeta nič dobrega, saj nam kljub protestom ukinjajo šole, združujejo razrede, mačehovsko odmerjajo življenjski (učni) prostor (beri

Predsednik Scalfaro o novih volitvah

»Zajamčimo prej enake pogoje in odpravimo surovost v politiki«

»Demokracija v Italiji nikakor ni suspendirana, čeprav je treba priznati, da je trenutno stanje zelo kočljivo. Dolžan sem opozoriti na določila republiške ustave, saj sem na to temeljno listino tudi prisegel. Nekateri lažni izvedenci za ustavno pravo se ne smejo pohujševati, ko trdim, da je treba pred novimi volitvami zajamčiti političnim strankam in skupinam enake pogoje.«

Kot že pred kratkim v Benetkah je predsednik republike Scalfaro v nedeljo, 17. t.m., na zborovanju v kraju Omegna ponovil prepričanje, kako mu ustava brani, da bi predčasno razpustil parlament, čemur bi nujno sledile politične volitve. Državni poglavar je naglasil, da je treba prej zagotoviti vsem političnim strankam enake pogoje med volilnim bojem. »Osebnе obtožbe in zahrbtni udarci — je še dejal — ogrožajo demokracijo, zato je treba v politiki odpraviti surovost in spoštovati pravila demokratične igre.«

Vlada ministrskega predsednika Dinija je povsem legitimna, saj je zanjo glasovala večina članov obeh vej parlamenta. To pomeni, da predsednik Dini lahko nadaljuje s svojim delom vse dotlej, dokler mu parlament ne izglasuje nezaupnice. To je bil tudi glavni smisel nedeljskih predsednikovih izjav.

Na Scalfara se je takoj usula ploha hudih kritik. Nekdo mu je celo očital, da se obnaša kot monarh. Najbolj strupeni so pristaši Berlusconijevega in Finijevega gibanja, torej skrajna desnica, ter komunistični prenovitelji — skraj-

na leвица. Soglasno trdijo, da Scalfaro namenoma ohranja pri življenju sedanji parlament, ker bi rad videl, da bi se tako ali drugače obnovila oziroma uveljavila leva sredina, če ne že celo nekdanja

DRAGO LEGIŠA

krščansko-demokratska stranka. Vse te sile odločno zahtevajo, naj se čimprej razpišejo nove volitve.

Levosredinske politične skupine, zlasti glavni tajnik Demokratične stranke levice D'Alema, niso proti razpisu novih volitev in pozivajo desnico oziroma skrajno levice, naj tudi uradno zahteva glasovanje o nezaupnici sedanji vladi. Glasno pa poudarjajo, da bi moral sedanji parlament izpopolniti volilno zakonodajo, kajti v nasprotnem primeru nova vlada ne bo trdna. Nadaljevala se bo torej politična nestabilnost, kar je bila glavna hiba prve italijanske repu-

blike. Nove volitve ne bi zato imele pričakovanega učinka.

V italijanskih političnih krogih in javnosti je, kot vidimo, spet prišla v ospredje notranja politika in popolnoma preglasila zunanjo. Tako je že šla v pozabo izjava zunanje ministricе Susanne Agnelli, da italijanska vlada ne bo dala na razpologo svojih vojaških oporišč za ameriška izvidniška letala brez pilota, če Italiji ne bo priznana ustrezna vloga v tako imenovani »kontaktni skupini«. Slednja je odgovorna za pomiritev na ozemlju nekdanje Jugoslavije, oziroma na Balkanu. Zadeva je verjetno šla v pozabo, potem ko se je ameriški obrambni minister Perry na poti v Slovenijo in v nekatere srednjeevropske države kratko ustavil v Rimu. Tukajšnji italijanski deželni tisk pa je od vsega začetka trdil, da je nekaj teh ameriških izvidniških letal že na oporišču Atlantske zveze v Avianu.

Bosanskosrbski tankist po svoje zliiva svoj srd na modre čelade

Na poziv Združenih narodov in ameriškega predsednika Clintona so hrvaške in bosanske vojaške enote prekinile svojo ofenzivo v srednji in vzhodni Bosni. Zaradi te ofenzive je že bila ogrožena Banjaluka, ki je glavno središče bosanskih Srbov. V to mesto se je zgrnila velika množica srbskih beguncev, ki nimajo ne strehe ne dovolj hrane. Hrvaške in muslimanske enote so zasedle od 60 do 65 odstotkov celotnega bosanskega ozemlja, in sicer več, kot predvidevajo mirovni načrti. Prav to prodiranje je ogrozilo mirovna prizadevanja, ki so zabeležila pravi preobrat, ko je na njihovo čelo stopil sam ameriški predsednik Clinton. Medtem je Atlantsko zavezništvo prekinilo letalske napade na položaje bosanskih Srbov, saj so ti začeli izpolnjevati zahtevo o umiku težkega orožja na razdaljo 20 km od Sarajeva.

RADIO TRST A

SSO o aktualnih vprašanjih

■ NEDELJA, 24. septembra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder: Ferenč Mólnar: »Dečki Pavlove ulice«; 11.00 Čakole na placu; 11.30 Nabožna glasba; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Obzornik; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Sergej Verč in Boris Kobal: Prežganka št. 2; 17.00 Šport in glasba; 17.30 Z naših prireditvev.

■ PONEDELJEK, 25. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.10 Dorče Sarđoč; 9.15 Virginia Maidon: »New York, New York«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.40 Vokalna skupina Resonet iz Trsta; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Kmetijski tednik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Marko Kravos: Kratki časi; 14.30 Otroški kotiček: Radijsko srečanje s pesnico Nežo Maurer; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Simfonični orkester RTV Slovenija vodi Lior Shambadal; 18.00 Ena se tebi je želja spolnila; 18.45 »Čakole na placu«.

■ TOREK, 26. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.10 Zastrta krila (Marjanka Rebuta); 9.15 Virginia Maidon: »New York, New York«; 10.00 Poročila; 10.30 Ludwig van Beethoven: Godalni kvartet v f duru op. 18 št. 1; 11.45 Okrogla miza; 12.40 Vokalna skupina Resonet iz Trsta; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Aktualnosti; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Simfonični orkester RTV Slovenija vodi Lior Shambadal; 18.00 Adam, kje si? Edvard Kocbek in njegov čas: poglavja iz biografije.

■ SREDA, 27. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.10 Obzornik; 9.15 Virginia Maidon: »New York, New York«; 10.00 Poročila; 10.30 Intermez-zo. Giuseppe Verdi: Ples v maskah - izbrani odlomki; 11.45 Okrogla miza; 12.40 Otroški zbor Fran Venturini od Domja vodi Suzana Žerjal; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na goriškem valu; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Marko Kravos: Kratki časi.

■ ČETRTEK, 28. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.10 Zdravje je v rokah tretjepolčasnikov; 9.15 Virginia Maidon: New York, New York«; 11.45 Okrogla miza; 12.40 Dekliški zbor Vesna; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Dvignjena zavesa; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Vokalna skupina »Canticum« iz Maribora; 18.00 Dopisnice z najbližjega vzhoda.

■ PETEK, 29. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.10 Dvignjena zavesa; 9.15 Virginia Maidon: »New York, New York«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.40 Mešani zbor Hrast iz Doberdoba vodi Hilarij Lavrenčič; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček; 14.30 Od Milj do Devina; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Irena Pahor (viola da gamba) in Dina Slama (špinet) v našem studiu; 18.00 Kulturni dogodki.

■ SOBOTA, 30. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.40 Ob zlatem jubileju našega Radia; 10.00 Poročila; 10.10 Koncert v Kulturnem domu v Gorici pianist Igor Lazko; 11.30 Filmi na ekranih; 12.00 Ta rozajanski glas (oddaja iz Rezije); 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 15.00 My way ali zelo osebno pogled na lahko glasbo; 16.00 Prehitro mimo je mladost; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mladi izvajalci: violinist Matej Santi ter kitarista Max Černigoj in Danilo Pahor; 18.00 Sergej Verč in Boris Kobal: Prežganka št. 2 - satirični kabaret.

Izvršni odbor Sveta slovenskih organizacij je 13. septembra obravnaval vrsto vprašanj, med katerimi je zavzela glavno mesto diskusija o problematičnih odnosih med Italijo in Slovenijo, ki nas ne zadovoljujejo, posebno še po zadnjem srečanju, ki ga je slovenski zunanji minister Thaler imel v Strunjanu s predstavniki Slovencev v Italiji. Odbor je izrazil pomisleke o najnovejšem stališču slovenske vlade glede točk, ki so vzrok spora z Italijo. Ločiti nepremičninsko vprašanje od pravne zaščite slovenske manjšine v Italiji pomeni v tem trenutku dejansko še enkrat predstaviti celotno vprašanje v megleno prihodnost. To bo lahko imelo zelo negativne posledice za manjšino posebno še sedaj, ko sama ne more najti skupne govornice, da bi prišla do nekaterih prepotrebniških predstavniških organov, in ko se širijo stimulacije za večjo kulturno integracijo manjšine z večino, kar bi lahko bilo še nevarnejše od že preizkušene in proslule politične integracije. Svet slovenskih organizacij zato še z večjim poudarkom opozarja, da je treba gledati na manjšino kot na subjekt, ki bo sam izbral pot svojega prihodnjega razvoja in bo sposoben zavrniti varljive sugestije enostranske multikulturalnosti, obrnjene v njegovo škodo.

SSO se je tudi dotaknil problema vidljivosti TV Slovenija v Trstu in je obsodil ravnanje družbe Ponteco, ki si je dovolila prodati nekaj, do česar ni imela pravice, ter tako prikrajšati Slovence v Trstu za osrednji slovenski TV program. SSO zato vabi vodstvo slovenske TV, naj ukrepa, da se bo obnovilo prejšnje stanje.

Izvršni odbor SSO je nadalje izrazil veliko zaskrbljenost zaradi problemov, ki obremenjujejo nekatere na-

Državni sekretar dr. Vencelj in njegov pomočnik Merljak na pogovoru s predstavniki SSO in SKGZ

še bančne zavode in ostajajo večidel širši javnosti neznan. Obstaja nevarnost, ki je morda že izvršeno dejstvo, da slovenski delničarji, ki so ustanovili Kmečko banko, izgubijo nadzorstvo nad njenim upravljanjem in tako spravijo v nevarnost vlogo, ki jo ta kreditni zavod ima za razvoj manjšine. SSO obžaluje tudi, da nihče ne čuti potrebe po boljšem obveščanju javnosti glede teh problemov.

* * *

Vlada ministrskega predsednika Dinija bo v kratkem predložila parlamentu osnutek finančnega zakona za leto 1996. Na začetku prihodnjega meseca pa bo odobrila zakonski ukrep, ki naj bi zagotovil vsem političnim strankam in skupinam enake pogoje med volilnim bojem. Ko bo to opravljeno, bo predsednik Dini vrnil predsedniku republike svoj mandat, s čimer se bo uradno začela kriza vlade.

Ssk v Trstu obsoja ravnanje šolskega ministra

Tržaško pokrajinsko tajništvo Slovenske skupnosti je z zaprepačenostjo sprejelo novico, da je italijanski minister za šolstvo Lombardi, kljub že izraženim obljubam, preklical že odobreni sindikalni dopust tajnici Sindikata slovenske šole.

Gre za dejanje, ki je vredno najstrožje obsodbe, saj minister utemeljuje svoj preklc z nepriznavanjem obstoja SSS. Ukrep ministra načenja s tem avtonomijo slovenskega šolstva ter protizakonito odpravlja že priznane in obstoječe pravice manjšine.

Dejanje predstavlja nov hud udarec manjšinskemu šolstvu po ukinitvi dveh srednjih šol, neutemeljenem zamujanju pri razpisu natečajev za slovenske šolnike, nepriznavanju slovenskih diplom, ukinjanju prispevkov za dvojezično poslovanje s strani dežele FJK, nepriznavanju doklade za dvojezičnost neučnemu osebju slovenskih šol itd.

Težko je verjeti, da vse to predstavlja samo slučaj, saj gre za šibitev manjšine, z načenjanjem enega nosilnih stebrov in posredno tudi za slabšanje narodnostnih odnosov ob meji.

Žal moramo tudi ugotavljati, da se vse to ujema s težnjo tiste manjšinske politike, ki je proti »etničnim« ustanovam in organizacijam na vseh področjih. Na sindikalnem področju že dalj časa obstaja načrt, da bi se slovenski šolniki porazgubili po italijanskih sindikatih, pa naj bodo napredni ali ne.

Skrbi nas, da se te težnje držijo tudi tiste politične sile, ki v svojih vrstah lahko štejejo najvišje slovenske predstavnike, ki bi morali skrbeti za najboljši obstoj in razvoj slovenskih ustanov.

Celotna zadeva predstavlja alarmni zvonec za bodočnost slovenskega šolstva in sploh slovenske manjšine.

Slovenskega šolskega sindikata »ni več«!

◆◆◆◆◆

srednja šola Ivan Trinko)... Človeku se samo po sebi vsiljuje vprašanje, ali smo res politično tako nemočni, da ne bi mogli preprečiti takih ukrepov, ki ukinjajo nekaj, kar je za našo šolo življenjskega pomena. Težko je namreč pričakovati, da bodo naši šolniki poleg službe opravljali še sindikalno delo.

V vseh naših zamejskih publikacijah te dni beremo z mastnimi črkami napisane pomenljive besede o vsestranskem pomenu naše šole; v duhu te vsesplošne osveščenosti bi morali tudi naši politični, medijski in gospodarski predstavniki nuditi naši šoli varno zaledje. Velikokrat pa šolo le kritizirajo kot presplošno, pretirano humanistično zadržito, premalo življenjsko, premalo usmerjeno v usposabljanje dijakov za praktične poklice. Če smo si vsi edini glede pomena naše šole, potem pomagajmo šoli in njenim ustanovam, da bodo zagotovljeni vsi pogoji za njihovo nemoteno kakovostno delo!

* * *

Slovenski kovanci

Banka Slovenije je dala v prodajo oziroma v obtok kovance, izdane ob 50-letnici organizacije FAO — to je Organizacije Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo. Izdana sta bila srebrnik z nominalno vrednostjo 500 tolarjev in tečajni kovancec z nominalno vrednostjo 5 tolarjev. Srebrnik je težak 15 gramov, ima premer 32 milimetrov, njegova čistina pa je 925 promilov. Prodajna cena tega kovanca je 2.200 tolarjev. Tečajni kovancec pa je težak 6,4 grama, s premerom 26 milimetrov in je zlitina bakra, cinka in niklja. Vsi priložnostni kovanci so zakonito plačilno sredstvo v višini nominalne vrednosti, ki je označena na njih.

Še o posvetu o gospodarskem sodelovanju s Slovenijo

Kot smo že omenili v NL, je bil 11. in 12. t.m., v Modri dvorani hotela Savoia Excelsior v Trstu pomemben posvet o možnostih, ki jih nudi gospodarsko sodelovanje s Slovenijo. Posvet je priredila tržaška občina v sodelovanju z milanskim podjetjem Business International in z mednarodnim centrom za oblikovanje managerjev (International executive development center — IEDC), privabil pa je številno občinstvo; prišli so predvsem podjetniki, bančniki, borzni operaterji iz Slovenije in Italije ter zastopniki velikih italijanskih podjetij, ki so z zanimanjem poslušali izvajanju posameznih predavateljev ter s tem in s konkretnimi vprašanji pokazali veliko pozornost za slovensko gospodarsko stvarnost.

Po uvodnih besedah ravnateljice IEDC Danice Purg je spregovoril tržaški župan Riccardo Illy, ki je opozoril na dvojni cilj tega posveta, to je na spodbujanje italijanskih podjetnikov k večjemu vlaganju v Slovenijo in v države srednje in vzhodne Evrope ter na seznanjanje z možnostmi, ki jih ponujata tržaško in deželno gospodarstvo podjetjem, ki bi rada vlagala v Slovenijo. Illy je nato naštel številne možnosti za razvoj, ki jih ima Trst na raziskovalnem, turističnem in na drugih področjih. Za uresničitev teh možnosti so potrebni gospodarski razvoj srednjeevropskih držav, pridruženo članstvo Slovenije v Evropski uniji, razvoj infrastrukture, prisotnost italijanskih bank v srednjeevropskih državah — zlasti v Sloveniji — in dinamičnost samega italijanskega podjetniškega sektorja.

Spregovoril je tudi ljubljanski župan Dimitrij Rupel, ki se je dotaknil slovenske zgodovine, poti Slovenije v Evropo, odnosov med Slovenijo in Italijo, na koncu pa je opravil krajšo predstavitev Ljubljane in možnosti, ki jih nudi ozioroma naj bi jih nudila italijanskim podjetjem. Med drugim je dejal,

da bi bilo potrebno temeljito premisliti o spremembah v geopolitičnem in zunanjepolitičnem smislu. V Sloveniji, je nadaljeval ljubljanski župan, ni jasne predstave o ceni, ki bi jo bili pripravljene plačati za vstop v EU. Odnose med Slovenijo in Italijo bi po njegovem mnenju lahko rešili na tri načine: s sporazumom o dodatku k rimski pogodbi iz leta 1983, ki zadeva nepremičnine istrskih beguncev, s pogodbo o uravnovešenju med zaščito manjšine in vračanjem nepremičnin ter z internacionalizacijo slovensko-italijanskega spora, ki pa je možna le, če v to privolita obe strani.

Med vidnimi slovenskimi gospodarskimi delavci naj omenimo zlasti nastop sekretarke slovenskega ministrstva za gospodarske odnose in razvoj Vojke Ravbar, ki je podala svoj pogled na gospodarske izmenjave in na industrijsko sodelovanje med Slovenijo in Italijo, ter generalnega direktorja mednarodnega oddelka osrednje slovenske banke Janka Tratnika, ki je spregovoril o novostih v bančništvu, zlasti v luči dejstva, da je pred kratkim tolar postal konvertibilen.

Spregovoril je tudi evropski komisar Mario Monti. Ta je udeležencem posveta govoril o mednarodnem trgovskem centru offshore, ki naj bi ga ustanovili v Trstu. Evropska komisija, je dejal Monti, je v Trstu videla optimalne pogoje za načrtovanje rasti slovenskega gospodarstva in gospodarstva drugih držav srednje in vzhodne Evrope.

Posveta se je udeležilo več vidnih političnih osebnosti z obeh strani meje. Omeniti velja predvsem slovenskega zunanjega ministra Zorana Thalerja, ki se je udeležil ponedeljkovega gala večera, predsednico deželnega odbora FJK Alessandro Guerra, ki je posvet zaključila, podpredsednika deželnega sveta FJK Miloša Budina in druge.

I.Ž.

Zunanji minister Thaler in predstavniki manjšine

Pogovor z načelnico SZSO Martino Grahonja

V soboto, 16., in v nedeljo, 17. septembra, je v Domu duhovnosti v Klancu pri Kozini potekal Delovni pokrajinski občni zbor Slovenske zamejske skavtske organizacije. Na dvodnevem srečanju je imelo vodstvo naše organizacije skupne posprave številnih poletnih taborov, branje raznih poročil, sv. mašo, potrditev ožjega vodstva, gospodarja ter blagajnika, predstavljeni so bili temeljni cilji organizacije za tekoče delovno leto, ni primanjkovalo razpravljanja, tako da sta bila dva dneva še kako koristna. O tem in še drugem sem se pogovoril z načelnico Martino Grahonja.

Volčiči in veverice na poletnem taboru v Čezsoči pri Bovcu

Misliš, da se je obnesel ta novi način občnega zbora?

Zelo sem zadovoljna, da je uspel ta poizkus. V dveh dneh smo namreč napravili veliko, poleg tega je vse to koristilo nam samim, saj smo se bolje spoznali, si iskreno izmenjali mnenja in tako bolj povezali. Imeli smo čas, da smo določene zadeve razčistili, tako da je nam vsem zdaj vse bolj jasno; prav gotovo jasneje kot prejšnja leta, ko so bili občni zbori preveč birokratski. Letos je bil občni zbor bolj skavtski, kjer je prišel na dan tudi človeški odnos med nami. Seveda je bil to bolj interni občni zbor, saj bomo za javnost priredili nekakšno tiskovno konferenco.

Si na čelu organizacije, kako gledaš na stanje v njej?

Imam dvajsetletno izkušnjo in čeprav obstajajo nekateri problemi, mislim, da organizacija deluje dobro in pravilno. Sedaj je morda manj voditeljev, ti pa so na višji kakovostni ravni, tako da je delo vedno dobro opravljeno. Pomankanje delovne sile ali preobremenjenost nekaterih nam ne dopušča, da bi imeli nekoga, ki bi imel stalne stike z javnostjo, tako da bi čim več ljudi vedelo, koliko in kaj nudimo mladini.

Ker si sama načela problem nezadostnega poročanja, Te vprašam, če je to napaka organizacije ali medijev?

Naša napaka je, da se morda premalo trudimo v tej smeri. Vseeno pa je odziv in zanimanje sredstev množičnega obveščanja ze-

lo skromno. Posledica tega je, da preveč ljudi misli, da smo zaprti. Le Radio Trst A in letos televizija se za nas zanimata in to le po naključju, saj so nekateri časnikarji bivši člani organizacije ali pa imajo sinove pri skavtih.

Kako pa Ti gledaš na SZSO?

Slovenska zamejska skavtska organizacija ni športno ali rekreacijsko društvo; je vzgojna mladinska organizacija, najbolj številna v zamejstvu. Pri tej organizaciji merilo niso uspehi in uveljavitve, temveč pomoč pri rasti, z osebnim napredovanjem vsakega člana, s poudarjanjem na vrednotah, kot so spoštovanje Boga, domovine, narave, sočloveka; načela, ki so važna v vsakdanjem življenju.

Katere nasvete pa bi posredovala članom in nečlanom za novo delovno leto?

Da bi si vsi dobro organizirali svoje delo, pri tem pa naj ne bi prišlo do preveč ambicioznih načrtov, ki bi lahko povzročili težave zaradi prevelikih odgovornosti. Delovanje naj zato ne bo preveč togo, raje naj bo elastično, na naši ravni, da ne bi prišlo do prevelikega trošenja koristne energije. Za ostale, neskavte pa, da nam lahko vsakič priskočijo na pomoč, da se nam lahko vsakdo približa, ker je naša ljubezen do mladih, narave itd., vzgojni moment, koristen in nezanemarljiv element pri nas v zamejstvu.

Pogovarjal se je športni kormoran
Gorazd Bajc

Poslanec Caveri na obisku v Trstu

V petek in soboto, 22. in 23. t.m., se bo mudil v Trstu kot gost Ssk poslanec Union Valdôtaine Luciano Caveri. Z vodstvom stranke se bo pogovoril o najpomembnejših odprtih problemih slovenske manjšine v Italiji in o možnostih njihovega reševanja v parlamentu. Beseda bo tako tekla o zakonskem predlogu za globalno zaščito Slovencev v Italiji, o številnih problemih slovenskega šolstva itd. Govor pa bo tudi o odnosih med Italijo in Slovenijo.

Caveri, ki je član predsedstva poslanske zbornice, bo imel tudi javni nastop. V petek zvečer bo ob 20.30 predaval na sedežu Ssk v Ull. Giacinto Gallina 5 v Trstu na temo »Italijanski politični položaj: pogledi manjšinskega politika«.

Obisk poslanca Caverija se uokvirja v redne stike, ki jih ima Ssk z drugimi manjšinskimi strankami v Italiji, zlasti z Union Valdôtaine ter s Südtiroler Volkspartei.

NAŠE SOŽALJE

V starosti 65 let je v Nabrežini iznenada umrl Ivo Mihelič, bivši dolgoletni občinski uslužbenec ter prvi redni občinski redar. Gospe vdovi, sinu, mami in sorodnikom izrekamo globoko občuteno sožalje.

Kmečke stanovske organizacije, dežela in pokrajina za razvoj kmetijstva na Tržaškem

Na deželnem odborništvu za kmetijstvo v Vidmu je bil v četrtek, 14. t.m., sestanek, ki sta ga sklicala, na pobudo vseh treh kmečkih stanovskih organizacij na Tržaškem, deželni odbornik za kmetijstvo Zoppolato in predsednik Deželne ustanove za razvoj kmetijstva ERSa, prof. Frilli. Sestanek je bil posvečen pripravi globalnega načrta za integriran razvoj kmetijstva v tržaški pokrajini. Udeležili so se ga komisar tržaške pokrajine dr. Mazzurco, odgovoren za kmetijstvo pri pokrajinski upravi, arh. Viljem Starc, Edi Bukavec za Tržaško trgovinsko zbornico, Zvezo neposrednih obdelovalcev sta zastopala predsednik dr. Nevo Radovič in ravnatelj tržaškega urada Vito Rubert, medtem ko je Kmečko zvezo predstavljal dr. Mario Gregorič, Združenje kmetovalcev posl. Giorgio Tombesi, Kraško gorsko skupnost pa je zastopal dr. Vitjan Sancin.

Udeleženci so se strinjali, da je potrebno posvetiti kmetijstvu na Tržaškem največjo pozornost, saj igra važno vlogo pri ohranjanju urejenega okolja in negovane krajine, kakor tudi pri ustvarjanju posredne in neposredne gospodarske koristi, saj uspešno in kvalitetno kmetijstvo prispeva k razvoju turistične dejavnosti in tržne

ponudbe domačih, tipičnih pridelkov. Strinjali so se tudi, da je potrebno izkoristiti vsa možna finančna sredstva, ki jih nudita država in dežela, istočasno pa pripraviti primeren razvojni načrt, na osnovi katerega bi bilo mogoče črpati sredstva iz skladov Evropske skupnosti, saj je Evropa še zlasti pozorna in finančno podpre predloge, ki so usmerjeni k ohranjanju določenega teritorija in poseljenosti ter urejenosti podeželja. Odbornik Zoppolato je navedel možnost, da bi lahko pripravili poseben deželni zakon za razvoj tržaškega kmetijstva, ki bi urejal povezavo med različnimi inštitucijami.

Zaenkrat so se udeleženci dogovorili, da bo tržaška pokrajinska uprava poskrbela za koordinacijo vseh potrebnih pobud pri pripravi razvojnega načrta in da bo povabila k sodelovanju sedanjega podtajnika italijanskega ministrstva za kmetijstvo, prof. Marija Prestamburga, ki kot univerzitetni raziskovalec odlično pozna razmere na Tržaškem. Strokovno pomoč na vsedržavni ravni bodo nudile tudi vse tri stanovske organizacije.

Gre torej za korak naprej, saj se tudi formalno spreminja odnos, ki so ga pristojne oblasti in ustanove imele doslej do kmetijske dejavnosti na Tržaškem. Upati je, da bo odobritev razvojnega načrta kmalu prinesla novega navdušenja tistim, ki se ukvarjajo ali pa bi se radi ukvarjali s kmetijstvom. Sprejeto je bilo dejstvo, da je kmetijsko najbolj pameten izhod za zaščito in urejenost teritorija. S primernimi investicijami bi določeno število mladih ohranili na zemlji. Ustvarili bi nova delovna mesta, z usmerjanjem bi še bolj razširili nekatere specializirane panoge, kot so cvetličarstvo, vrtnarstvo, vinogradništvo, a tudi živinoreja, s tem pa bi se seveda ustvaril določen blagovni promet. Načrt, za katerega upamo, da ga bodo čim prej odobrili, bo torej, globalno gledano, posredno vplival na čim bolj uravnovešen razvoj tega področja, kar bo spodbudno delovalo na lastnike zemljišč, da se bodo bolj samozavestno in skrbno trudili za izkoriščanje svojih površin. Kdor obdeluje zemljo in oskrbuje travnike in gozdove, tudi ljubi svojo zemljo in se ji ne odpoveduje, ampak jo neguje in jo izboljšuje, s tem pa ne štiti le naravnega okolja, ampak tudi zagotavlja prisotnost na teritoriju, kar je za vsako manjšinsko narodno skupnost življenjskega pomena.

Predstavitev dopolnjene izdaje knjige »Vas, ljudje in čas«

V sredo, 13. t.m., so v Prosvetnem domu na Opčinah ob številni udeležbi domačinov predstavili dopolnjeno izdajo knjige »Vas, ljudje in čas«, ki govori o zgodovini Opčin. Knjiga je prvič izšla točno pred 20 leti, zlasti po zaslugi pok. Angela Vremca in drugih, danes povečini že pokojnih uglednih vaščanov (omenimo naj npr. samo prof. Ivana Sosiča). Dalj časa so pobudnik in sotrudniki zbirali najrazličnejše gradivo, brskali so po arhivih, spraševali starejše domačine o običajih, ki so skoraj šli v pozabo itd. Rezultat tega dela je bila knjiga, ki podaja živahen zgodovinski oris vasi na robu kraške planote nad Trstom. V poštev so avtorji vzeli prav vsako področje vaškega življenja: tako najdemo v knjigi vrsto podatkov o običajih pri verskih praznikih, porokah, krstih, pogrebi, o verskem življenju, delovanju raznih društev in drugih ustanov skozi čas, seznam družinskih nadimov, seznam hišnih dvorišč oz. borjačev, seznam župnikov ter vaščanov, ki so bili na kakršenkoli način v prvi osebi vpleteni v zgodovinska dogajanja skozi čas. Seveda ni izvzeta niti zgodovina gospodarske dejavnosti na Opčinah, katere najvidnejše znamenje je gotovo Zadržna kraška banka. Podana je tudi vrsta najrazličnejših zanimivih in nenavadnih ter večinoma duhovitih pripetljajev oz. anekdot, katerih protagonisti so bili mnogi Openci, na koncu pa najdemo seznam openskih pregovorov in rekov v domačem narečju. Novo izdajo knjige sta omogočila knjižnica Pinko Tomažič in tovariši in društvo Tabor tudi s pomočjo priznanih zgodovinarjev, kot sta npr. prof. Samo Pahor (le-ta je sodeloval tudi pri prvi izdaji) in dr. Boris Gombač. Delo vsebuje tudi krajše besedilo v italijanščini, da bi tudi italijanski bralec dobil informacije o zgodovini naših krajev, do katerih drugače ne bi imel dostopa. Cena knjige je 30.000 lir.

Na predstavitvenem večeru je številnemu občinstvu spregovorila Stanika Hrovatin, ki se je spomnila zaslug pobudnikov prve izdaje knjige, zlasti Angela Vremca. Podčrtala je pomembnost takih pobud, ki prispevajo k temu, da naša preteklost in življenje naših prednikov ne gresta v pozabo. Sicer knjižnica Pinko Tomažič in tovariši vabi tudi mlajše sodelavce pri iskanju dodatnega gradiva o zgodovini Opčin. Stekel je tudi prijeten in zabaven kulturni program, ki so ga oblikovali moški in ženski zbor Tabor pod vodstvom Sveta Grgiča ter recitatorji Daša Bolčina, Lilijana Berginc, Dragotin Danev, Drago Gorup, Lidija Sosič, Viktor Sosič, Armando Škerlavaj in Rinaldo Vremec, ki so na duhovit način podali nekaj utrinkov iz starih časov na Opčinah. Ob tem so si udeleženci večera lahko še zadnjič ogledali razstavo o openskem jusu Človek in zemlja.

Gročana - praznik kmetijstva in snujoči se kraški park

V Gročani so tudi letos priredili praznik, ki je tradicionalno vezan na odprtje meje nad samo vasjo in v Botaču ter razstavo — sejem kmetijskih pridelkov. Veliko pozornost je vzbudil posvet o snujočem se kraškem parku, ki so ga priredili na Pesku. Pri okrogli mizi, na kateri sta udeležence pozdravila dolinski župan Boris Pangerc in podžupan Aldo Stefančič, je uvodoma spregovoril znani botanik prof. Livio Poldini, ki je bil tudi med oblikovalci prvega zaščitnega zakonskega osnutka. Poudaril je, da je Kras s svojo naravno raznolikostjo in zgodovinskimi obeležji neprecenljivo premoženje, ki ga je treba zaščititi. Prav tako je izrazil prepričanje, da je mogoče ohraniti raznolikost in enkratnost tega okolja le s človekovo aktivno prisotnostjo na teritoriju. Odločilno vlogo bi pri tem seveda igrali kmetje in še zlasti živinorejci.

Arh. Igor Jogan, ki za Kraško gorsko skupnost pripravlja nov načrt za realizacijo parka, je izra-

zil potrebo, da bi kraški park dejansko odražal idealno razmerje med zaščitnim teritorijem in človekovo prisotnostjo ter poseganjem v njem. V tem smislu je arh. Jogan poudaril, da je osnovnega pomena, da si prebivalstvo pride na jasno, kakšen park hoče in kakšnega potrebuje. Potrebno je, da si skušamo zamisliti, kakšen naj bo Kras čez kako desetletje in kako bo vse to vplivalo na samo okolje ter na človeka, ki bo živel na tem teritoriju, je dejal Jogan. Tudi predsednik Kraške gorske skupnosti Ivan Širca, ki je vodil posvet, je poudaril, kako je nujno, da pride do takega odnosa pri reševanju vprašanja, kakšen naj bo zakon, ki bo urejal vprašanje parka na Krasu. Ko bo arh. Jogan dokončal svoj načrt, bo torej mogoče pri pristojnih deželnih uradih predstaviti gradivo o tem, kakšen park si želimo in potrebujemo na Krasu, da bo resnično koristil prebivalstvu in globalnemu razvoju tega področja, kar bo edino lahko koristilo vsem.

Nova številka Goriškega letnika »Univerzitetni poletni teden 1995«

Zadaj ne boji nihče se naš,
Mi ne grezimo tod;
Posreduje mnogo nas lep obraz
Greduče mirno tod.

Koj bomo pa oblik strašan
Ob hudi uri mi;
Govorjeni roj bo pac končan,
Z njim morda — tudi mi!

Goriški muzej v gradu Kromberk je izdal novo, dvojno številko Goriškega letnika, ki je zbornik oziroma redna publikacija omenjene ustanove. Uredniški odbor, ki ga vodi zgodovinar dr. Branko Marušič, v njem pa je tudi dr. Marija Češut iz Gorice, v novi številki napoveduje razne spremembe oziroma preureditev Goriškega letnika. Omenjena publikacija naj bi v prihodnje zlasti redno izhajala, pri čemer se bo Goriški letnik organizacijsko povezal ali nemara celo združil z uredništvom zbornika Studi Goriziani, ki ga izdaja Državna knjižnica v Gorici. Tudi ta namreč obravnava domoznansko problematiko historične dežele Goriške. V Goriškem muzeju so prepričani,

Po prvotni zamisli so novo dvojno številko publikacije Goriškega muzeja želeli nameniti primorskemu in slovenskemu pesniku Simonu Gregorčiču, ob 150-letnici njegovega rojstva. To pa se je posrečilo le delno, saj sta Gregorčičevo življenje in delo tako temeljito raziskani, da uredništvo ni našlo novih preučevalcev in novih izvirnih prispevkov. Pesnikovo jubilejni obletnici sta posvečeni le dve objavi. Janez Dolenc iz Tolmina je napisal članek o vojaških motivih oziroma vojaških pesmih pri Simonu Gregorčiču. Dr. Branko Marušič pa je prispeval članek o zgodovinarju Josipu Baliču, pesnikovem sodobniku in sorodniku.

V novi dvojni številki Goriškega letnika je nadalje prvič objavljeno gradivo s simpozija o krščanskosocialnem gibanju na Primorskem, ki je bilo na Sveti gori in je zelo pomembno za našo zgodovino. Sledijo prispevki, ki predstavljajo območje, kjer deluje Goriški muzej. Med njimi gre posebej omeniti zaključek članka o skladatelju Ivanu Laharnarju, ki ga je napisala Iris Podgornik, nadalje prispevek o gradu Lože pri Vipavi avtorice Helene Seražin, članek o duhovniku in javnem delavcu Virgilu Ščeku, ki ga je napisal časninar Marko Tavčar, ter članek o krščanskosocialnem gibanju pri Furlanih, ki ga je napisal italijanski raziskovalec Ferruccio Tassin. Objavljen je v italijanščini, njegov povzetek pa je v slovenskem jeziku, s čimer uredništvo že v tej številki uveljavlja mednarodni značaj publikacije. Zanimiv in aktualen je tudi sestavek Vojka Pavlina iz Kromberka o prebivalstvu solkanske župnije v letih 1835-1864. Daljšim člankom sledijo zapiski in poročila. Avtorji slednjih so Pavel Krajnik, frančiškanski pater s Svete gore, profesor Tomaž Simčič iz Trsta in Edo Kozorog, gozdarski inženir iz Tolmina. V rubriki Ocene in poročila pa je kot avtor zastopan le Marko Vuk, višji kustos Goriškega muzeja. Ocenjuje zbornike Studi Goriziani, ki jih izdaja Državna knjižnica v Gorici ter so izšli v letih 1988-91.

M.D.

»Univerzitetni poletni teden 1995«

Vreme nam že od začetka septembra naznanja, da je poletja konec in tako tudi poletnih počitnic. In čeprav sta to dejstvo začetek pouka in povratek na službena mesta dokončno potrdila, nas bo tale članek še za trenutek popeljal nazaj, v zadnji teden avgusta, ko je bil v Dolenjskih toplih res izjemen počitniški teden.

Govorim o »Univerzitetnem poletnem tednu 1995«, ki sem se ga tudi sama udeležila. Tako imenovane Summer weeks priraja vsako leto v drugi državi organizacija IMCS (International Movement of Catholic Students) — IYCS (International Young Catholic Students), ki ima svoj sedež v Bruslju in ki združuje organizacije katoliških študentov iz vse Evrope. Za tehnični del organizacije seminarja poskrbi študentovska organizacija iz države gostiteljice (letos sta to bili Združenje katoliških študentov in Skupnost katoliške mladine iz Slovenije), temo pa izbere vodstvo Evropske koordinacije, ki s pomočjo animatorjev iz različnih dežel poskrbi tudi za vsebinski del programa.

Tema letošnjega Summer weeka, ki je potekal od 19. do 30. avgusta, je sledila geslu »No work? There are lots of things to do!«. Pogovarjali smo se torej o pekočem problemu brezposelnosti. Mladi smo predstavili situacijo v različnih državah, ki smo jih zastopali, pripravili smo plakate na to temo, se pogovarjali o vzrokih in posledicah brezposelnosti, iskali možnih rešitev itd. Zelo dobro smo se seznanili predvsem s situacijo v Sloveniji, saj so nam prireditelji pripravili sprejem na Ministrstvu za delo, socialo in družino, izvedli pa smo tudi majhno anketo na temo brezposelnosti po ljubljanskih ulicah.

Poleg tega so nam prireditelji pripravili vrsto kulturnih in družabnih točk: ekskurzije po Ljubljani, po Dolenjski in Gorenjski, koncert vokalne skupine, družabne večere, kjer je vsaka delegacija predstavila svojo državo, kjer smo imeli ples in družabne igre, olged filma itd.

Udeleženci smo se med seboj dobro spoznali, saj je bilo priložnosti za osebni pogovor kar veliko, zabave je bilo na pretek ob vsaki priložnosti, tako da je bilo vzdušje med 21 udeleženci SW res izvrstno in ga ni moglo pokvariti niti kislo vreme. SW se je udeležilo 6 mladih iz Belgije, 4 Katalonci, 3 Švicarke, 3 Slovenke, 2 Portugalca, 1 Nemka, 1 Maltežan, sama pa sem morala včasih tudi predstavljati Italijo, čeprav sem se čutila del slovenske delegacije.

Vedeli smo, da ne bo mogoče rešiti problema brezposelnosti na tem poletnem tednu. Pa vendar imam vtis, da je bila taka izmenjava podatkov, mnenj in izkušenj zelo pozitivna in konstruktivna pri graditvi zavesti o tem, kar nas čaka, ko bomo zaključili študij in o tem, kateri so možni izhodi iz krize. Največji uspeh tega srečanja pa je bil nedvomno ta, da so se v teh dvanajstih dneh druženja oblikovala nova mednarodna prijateljstva, ki so morda tudi majhen prispevek za mirnejši jutri.

Breda Susič

* * *

Deželna vlada Furlanije Julijske krajine je zašla v hudo krizo. Zaradi spornega sporazuma med družbo Autovie Venete in neko britansko družbo bo predsednica deželne vlade morala po vsej verjetnosti odstopiti, kajti njen odbor nima več večine v deželnem svetu.

Literarni natečaj »MLADIKE«

- Revija Mladika razpisuje XXIV. nagradni literarni natečaj za izvirno še neobjavljeno črtico, novelo ali cikel pesmi.
- Rokopise je treba poslati v dveh čitljivo pretipkanih izvodih (format A4) na naslov MLADIKA, ulica Donizetti 3, 34133 TRST, do 31. decembra 1995. Rokopisi morajo biti opremljeni samo z geslom ali šifro. Točni podatki o avtorju in naslov naj bodo v zaprti kuverti, opremljeni z istim geslom ali šifro. Teksti v prozi naj ne presegajo deset tipkanih strani, ciklusi poezije pa naj predstavljajo samo izbor najboljših pesmi (največ deset).
- Ocenjevalno komisijo sestavljajo: univ. profesor in kritik Martin Jevnikar, pisatelj Alojz Rebula, prevajalki in kritičarki prof. Diomira Fabjan-Bajc in prof. Ester Sferco ter odgovorni urednik revije Marij Maver. Mnenje komisije je dokončno.
- Na razpolago so sledeče nagrade:

za črtico ali novelo:	za pesem ali cikel pesmi:
prva nagrada 400.000 lir	prva nagrada 200.000 lir
druga nagrada 300.000 lir	druga nagrada 150.000 lir
tretja nagrada 200.000 lir	tretja nagrada 100.000 lir
- Izid natečaja, ki je odprt vsem, ne glede na bivališče, bo razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku — Prešernovem dnevu — na javni prireditvi in po časopisju. Vsi teksti ostanejo v lasti Mladike. Nagrajena dela bodo objavljena v letniku 1996. Objavljena bodo lahko tudi nenagrajena dela, za katera bo komisija mnenja, da so primerne za objavo.
Rokopise je treba poslati do 31. decembra letos!

Klub prijateljstva vabi v soboto, 7. oktobra, na izlet na zanimivo razgledno točko **Zaplaz** na Dolenjskem s starodavno lepo romarsko cerkvijo, v vas **Čatež**, o katerem piše že Fran Levstik v »Popotovanju iz Litijske do Čateža«, na **Kurešček**, odkoder je lep razgled čez Ljubljansko barje do slovenske prestolnice Ljubljane. Vpisovanje z navodili v trgovini Fortunato v Trstu, ul. Paganini 2. do 3. oktobra.

da bodo v pripravi za praznovanje 1000-letnice prve pisne omembe Gorice in Goriške tako obnovljeni Goriški letnik lahko še bolj približali bralcem, mednarodni značaj in povezava z omenjeno sorodno italijansko publikacijo pa ga bosta tesneje umestila med strokovno in znanstveno publicistiko obeh sosednjih narodov in držav. Nova dvojna številka Goriškega letnika sledi dve tema tematskima zbornikom, ki sta bila posvečena primorskemu pesniku, pisatelju, prevajalcu, literarne zgodovinarju in učitelju dr. Joži Lovrenčiču, ter skladatelju, duhovniku in narodnemu delavcu Vinku Vodopivcu.

52. beneški filmski festival (II.)

Apollo 13 (Ron Howard)

52. beneška razstava filma je ob delih tekmovalnega sporeda prikazala še marsikakšen zanimiv naslov. V nočni vitrini, ki je bila posvečena špektakelskim produkcijam, so bile, kot vsako leto, v ospredju ameriške uspešnice. Kevin Costner je pripeljal na Lido svoj megalomanski znanstvenofantastični umotvor **Waterworld**, kolosal, ki s svojim preko 100-milijardnim budžetom velja za eno najdražjih produkcij in ki ga te dni vrtijo po vseh italijanskih dvoranah. Večni junak Costner (**Robin Hood, Nedotakljivi, JFK**) se spoprijema v razdejani postatomski bodočnosti z običajnimi sovražniki, ki imajo tokrat plavuti in škrge. Vesoljski triler **Apollo 13** režiserja Rona Howarda nape-to opisuje neuspelo ameriško misijo na Luno, ki je na tem, da se sprevrže v tragedijo. V pravi izložbi posebnih učinkov igra levji delež trenutni hollywoodski zvezdnik Tom Hanks (**Philadelphia, Forrest Gump**). Mrka in grozeča scenografija sodobnosti, ki se je preoblekla v fantastiko in tehnologijo bodočnosti, je prišla do izraza v delih Španca Alexa de la Iglesia in Američanke Kathryn Bigelow. Prvi z **Dnevom beštije** ponuja nasilno, a tudi zabavno in ritmirano alegorijo, ki še enkrat obračuna s tradicionalnim španskim versko nastrojenim moralizmom. Teolog razkrije v Janezovi Apokalipsi prerokbo o prihodu Antikrista, zato se vam žrtvuje in se preda pokvarjenemu življenju, da bi srečal Hudiča. Bigelowin film **Strange Days** pa je neobičajna kriminalka, zmes mladinske trde glasbe in pacifističnega pamfleta, ki se dogaja 31. decembra 1999 v Los Angelesu. Metropolitansko smodnišnico pretresa nevarnost črnega upora in bivši policaj, ki prekupčuje z disketami, za doživljanja prepovedane izkušnje »virtualne resničnosti«, se znajde sredi nevarne krvave mahinacije.

Filmski festivali so se povečini tako rekoč institucionalizirali, da ob naj-novejših produkcijah ponujajo tudi zgodovinske poglede ali retrospektive najrežličnejših avtorjev, kinemato-

grafij, obdobj ali filmskih zvrsti. Beneška »mostra« si je letos, za stoletnico filma, omislila še kar izviren izbor, naslovljen Stoletje, ki je vidno. S tem je hotela poistovetiti okrogli jubilej filmske umetnosti in izraznosti z našim stoletjem in pokazati na edinstveno možnost, ki jo je imelo XX. stoletje, da je bilo lahko posneto in da je torej »vidno« preko filma, medtem ko so bile pretekle dobe lahko upodobljene le z drugimi, »manj popolnimi« izraznimi sredstvi.

Ne glede na predrznost takega vrednotenja, pogledimo, kateri naslovi naj bi najbolje označevali »vidnost« stoletja. Iz praktičnosti, menimo, so bili izbrani le evropski vzorci, na osnovi njihove dokumentarne, zgodovinske ali sociološke povednosti; npr. črnobela nema priredba Dostojevskega Zločina in kazni **Raskolnikov** (1923), ki jo je realiziral predstavnik nemškega ekspresionizma Robert Wiene; **Potovanje v Kongo** (1926), eksotična reportaža francoskih režiserja Marca Allégreta in pisatelja Andréja Gidea. Veliki nizozemski dokumentarist in popotovalec Joris Ivens je z **Zuidersee** (1931) in **Nieuwe Gronden** (Nove zemlje, 1934) posnel orjaško zajezitev morja in pridobitev ogromnih kopenskih površin na Nizozemskem, eno pravih čudes tega stoletja. Od velikega Luchina Viscontija so prikazali **Senso** (1954); gra za izreden dokument in umetnino obenem, ki združuje intimo melodrame in realizem rekonstrukcije važnega poglavja italijanske zgodovine. Izbrali so tudi pretresljiv dokument o Holokavstu **Nuit et brouillard** (Noč in megla, 1955) Francoza Alaina Resnaisa.

Med drugimi primeri obujanja filmskega spomina gre navesti celovečerni dokumentarec Agnès Varda **Vesolje Jacquesa Demyja**, ki ga je francoska režiserka posvetila opusu moža filmarja Jacquesa Demyja: res dobra lekcija zgodovine filma! Dragocen je bil pregled animiranih sovjetskih filmov, od konca 30. do 70. let, ki prikazujejo v glavnem povelečevanje dosežkov komunizma, vojne in po-

Waterworld (na sliki) Kevin Costner

vojne pamflete proti nacizmu, kapitalizmu, imperializmu ipd. Grobo izrisani liki in satirične abstraktne alegorije izhajajo iz figurativne tradicije raznih avantgardnih izmov 30. let in čeravno dobesedno bombardirajo gledalca s propagandnimi parolami, dosegajo tudi nedvomen estetski učinek.

Med vso to zaprašeno zgodovino vključimo še sodobni klic iz Bosne, kratkometražec **Ecce Homo** režiserke Vesne Ljubić, ki je iz leta 1994, a se zaradi vrtoglavega vojnega dogajanja v BiH zdi predpotopen. Režiserka uprizarja z lahno občutljivostjo protagoniste in žrtve sarajevske katastrofe. Med slepimi strelji ostrostrelcev, v vrstah za vodo in kruh, ki jih zdesetkajo eksplozije, skozi pogrebne obrede raznih veroizpovedi, se na svežih gomilah, spomladi in pozimi vrstijo prebivalci fantomskega mesta — mrtvi in živi vseh narodnosti, ki jih družijo žalostinke in molitve katoliškega duhovnika, popa, mujezina ali rabina.

Festivalski katalog nas opozarja, da film ne bi bil mogoč brez poguma in tveganja tistih, ki so prepeljali posneto gradivo na razvijanje v Rim in spet v oblegano mesto. Ne bom se spuščal v razmotrivanje o estetski in drugih vrednostih filma. Letos v Cannesu so nagradili zadnji Kusturičin film, ki govori po svoje o jugoslovanski tragediji. Kusturica, Sarajevčan, ki je izbral pot eksila prej v Beograd in potem v svet, kjer lahko realizira svoje velike poetične produkcije, je baje dobitnik tudi Fellinijeve nagrade. Salomonski Zahod pa je lani v Benetkah nagradil makedonskega režiserja Milka Mančevskega, ki obravnava precej različno isto temo.

Ne glede na različne poglede — ob vseh okrutnih posnetkih iz okrvavljenih krajev Bosne, ki nam jih servira v realnem času ob uri obeda televizija, občutimo vso neustreznost in nezadostnost filmskega medija. Naj si bo, da film reagira prepozno ali ne dovolj učinkovito, naj si bo, da je za to kriva obstoječa medijska strukturiranost ali sla po pridobivanju čimveč gledalcev, njegova sporočilnost postaja vedno bolj elitna. Presunljiva tema Holokavsta iz Resnaisovega filma, danes še posebno aktualna, je bila uspešnica beneške Mostre, vendar jo je država RAI 3 pred kratkim oddajala krepko po polnoči, ista usoda je doletela Lanzmannovo reportažo o preživelih iz taborišč **Soah**, prav tako prodorne tv beležke tržaškega režiserja Franca Giraldija o razkroju Jugoslavije.

Že prav, da obstajajo festivali in že prav, da njihovi obiskovalci (kot podpisani) lahko iz njih poročajo in opozarjajo bralce na najzanimivejše naslove; je pa prava škoda, da večina vrednih filmov ostane na festivalih in ne pride v obtok, saj tako kinodvorane kot televizija in videoteke nimajo, ali bolje, ne najdejo prostora zanje, češ da morajo zadovoljiti okus in potrebe večine občinstva. To je utvara! (Konec)

Francoski prevod Pahorjevega romana

Dne 18. t. m., so v Parizu predstavili francoski prevod romana Borisa Pahorja **Spopad s pomladjo** z naslovom *Primes tempes difficiles*. Prevod je izšel pri založbi *Phoebus* kot knjiga leta oz. kot delo, ki najbolj dostojno proslavlja konec 20. svetovne vojne. Predstavitvenega večera, ki so ga priredile založba *Sama*, revija *Telarama* in znana knjižna veleblagovnica *Flaque*, se je udeležil avtor sam, v muzeju *Cluny* pa je pisatelja predstavil glavni ugledni francoski kritik *Jean Luc Touin*.

Revija *Telarama* izhaja v Franciji v milijonski nakladi, saj posreduje bralcem televizijske programe. Tokrat je posebno mesto dodelila prav našemu pisatelju *Borisu Pahorju*, ki ga primerja z italijanskim književnikom *Primom Levijem* in pa z *Aleksandrom Solženicinom*. Vsekakor mu posveča več prostora kot pa nemškemu *Nobelovcu Heinrichu Böllu*, ki je prav v prejšnjih dneh objavljaval v Parizu. (Omenimo naj, da se je *Böll* v času *Kocbekove* afere leta 1974, v katero sta bila vpletena *Boris Pahor* in *Alojz Rebula*, javno zavzel za *Kocbeka*). Revija omenja tudi fašistični teror s požigom *Narodnega doma*, spremembami priimkov in imen in z drugim ustrašovanjem, ki ga je mladi *Pahor* doživel na lastni koži, ter vojno in *Pahorjevo* vlogo v osvobodilnem gibanju, zaradi katerega so ga nacisti zaprli v taborišče *Dachau*.

»Sporne« Van Goghove risbe

Čeprav so jih strokovnjaki zavrnili kot nepristne, bodo šest risb, ki naj bi jih narisal *Van Gogh* in jih je italijanski zbiratelj kupil za drobiž v neki starinarnici v *Arlesu*, ta mesec v Parizu razstavili kot avtentična dela velikega slikarja.

»Očiten ponaredek«, so izjavili strokovnjaki *amsterdamskega Van Goghovega muzeja*, ko je zgodba prišla na platno leta 1992. *Pariški muzej Orsay*, v katerem so zbrana umetniška dela iz 19. stoletja, je risbe komental kot »otročje«.

Lastnik risb *Francesco Plateroti* pa misli drugače. V *Van Goghovi* korespondenci z njegovim bratom *Theom* je odkril več referenc na risbe in, kar je najpomembnejše, na obraze umetnikov, kot sta slikar *Gauguin* in pesnik *Petrarca*, ki naj bi jih *Van Gogh* skril za idilčne scene.

Rentgentski žarki risb »*Le Chateau de Tarascon*« in *le Pont de Gleizes* so odkrili poteze *Van Goghovega* avtoportreta, ki so s prostim očesom skorajda nevidne.

Strokovnjaki iz pariškega policijskega laboratorija so analizirali papir, na katerem so bile risbe izdelane, in barve, ki so bile uporabljene. Temeljito so preučili tudi snov in teme risb, uporabo perspektive in umetniško tehniko, ter na koncu izdali potrdilo o avtentičnosti risb.

Oboržen s tem potrdilom, name-rava *Plateroti* z risbami obkrožiti svet. Povedal je, da ne ve, koliko so risbe vredne, ker niso naprodaj, da pa je njegova cena 50.000 francoskih frankov za dvotedensko razstavo.

Končala se je jubilejna - deseta - mednarodna literarna prireditev »Vilenica«

V nedeljo, 10. septembra 1995, se je zaključila največja mednarodno usmerjena literarna prireditev v Sloveniji. Poimenovana je po jami Vilenica pri Sežani, kjer so letos že desetič podelili literarno nagrado Društva slovenskih pisateljev za srednjeevropsko književnost. Do zdaj so to odličje med drugim prejeli **Peter Handke**, **Milan Kundera**, **Libuše Moniková**, **Josip Osti**. Letošnji dobitnik je nemško piščoči švicarski prozaist **Adolf Muschg**, ki je denarni del nagrade v višini deset tisoč nemških mark s plemenito potezo namenil mladim bosanskim beguncem v Sloveniji.

Adolf Muschg sodi ob **Maxu Frischu** in **Friedrichu Dürrenmattu** k najpomembnejšim sodobnim švicarskim pisateljem.

Že dolgo vrsto let je profesor na različnih visokih šolah, v zadnjem času v Baslu in Zürichu. Njegov opus obsega razne romane in novele, pa tudi eseje, radijske in televizijske igre ter esejistiko. Literarno oblikovani kriminalni roman »**Albisserjev razlog**« je preveden v dvanajst jezikov. Posebno pozornost je vzbudil leta 1993 z okrog tisoč strani obsegajočim zgodovinsko-mitoloskim romanom »**Rdeči vitez — Zgodba o Parsifalu**«, ki je izšel pri založbi Suhrkamp v Frankfurtu na Maini. Zanj je leta 1934 rojeni pisatelj prejel pomembno **Büchnerjevo** nagrado za literaturo. Delo, ki ga prevajajo v slovenščino, je pomembno iz več razlogov. Avtor je namreč na prepričljiv način insceniral magično literarno opero iz zgodovinskih in mitičnih tradicij, kot jih je v ospredje postavil že okrog leta 1200 **Wolfram von Eschenbach**. Zaradi posebnega liričnega jezika in svojevrstnih besednih iger, ki obkrožajo v meglé keltskih spevov o ljubezni in junaštvu odete skoraj pozabljene zgodbe in dogodke, je v **Muschgovem** »Rdečem vitez« celo neka zanimiva presežna vrednost, ki prestavlja staro mito-

logijo v naš čas in mu daje očarljiv zven.

Muschg je na srečanju **Vilenica** razvejano dogajanje večkrat oplemenitil s svojimi razpravljaljskimi posegi. Govoril je na primer o svoji domovini Švici, ki da zavrača združitev z Evropo. Švicarska zveza ni narod, temveč povezava različnih jezikoslovnih skupin ob skupnih nalogah, pravzaprav majhna in vsaj prvotno demokratična inačica multinacionalnega avtoritativnega Rajha — rimskega cesarstva, ki se mu je Švica uprla. Izrazil je svojo nemoč ob vojni v Bosni in pomisleke ob oživljanju nacionalizmov, ki jih moramo preseči.

Jedro literarne prireditve **Vilenica** je koreninilo v disputu — tokrat v izzivalnem prostoru lokala **Oriënt Express** v Divači. Uvodno misel na temo »Ali pisatelj potrebuje svet, ki nje ga ne potrebuje« je pripravil Slovenec **Lojze Kovačič**, z bolj ali manj kritičnimi posegi o nujni vlogi pisatelja v današnji družbi pa je sodeloval še dober ducat referentov iz Slovenije in različnih evropskih in čezoceanskih držav.

Okrog trideset pesnikov različnih narodnosti je nastopilo na štirih literarnih branjih v Lipici, Lokvi, v Štanjelu in v jami Vilenica. V Štanjelu je žirija ocenila besedila nastopajočih in posebno priznanje — Kristal Vilenice 95 — podelila leta 1963 rojeni poljski pesnici **Marzanni Bogumili Kielar**.

Mednarodna literarna prireditev, ki jo v imenu Slovenskega pisateljskega društva vodi **Veno Taufer**, je že zdavnaj postala čez lep kos Krasa razpeti moderni ritual poezije. Letos je ob prireditvi spet izšlo več knjig, katalog »**Vilenica 95**«, večjezična zbirka v Vilenici do zdaj sodelujočih slovenskih avtorjev »**Vilenica desetnica**«, pa še srbskohorvaško-slovenska pesniška zbirka »**Salomonov pečat**«, lanskoletnega nagrajenca **Vilenice**, bosanskega pesnika **Josipa Ostija**.

Lev Detela

Tržaška SKGZ o aktualnih vprašanjih

V ponedeljek, se je sestel odbor SKGZ za tržaško pokrajino in obravnaval niz vprašanj, ki so v tem obdobju v središču pozornosti dogajanja na Tržaškem.

Vodstvo tržaške SKGZ je pozitivno ocenilo pobude, ob katerih se je pokazalo živahno delovanje članic SKGZ, med temi je bila še posebej izpostavljena pozitivna ocena manifestacij ob 50-letnici Zveze slovenskih kulturnih društev, ki so potekale ob koncu prejšnjega tedna. Odbor SKGZ je obravnaval tudi proslavo bazoviških žrtev, ki se je v septembru vsako leto udeležuje lepo število ljudi. Dejstvo, da je proslavljanje bazoviških žrtev z letošnjim letom prešlo v režijo NŠK, pa je priložnost, da se vsakoletne manifestacije v Bazovici bolje koordinirajo in tehnično izboljšajo.

Pokrajinski odbor je izrekel pozitivno oceno tudi o pobudah tržaške občinske uprave, med katerimi vsekakor izstopa odlok o postavitvi dvojezičnih krajevnih napisov v tržaški okolici. V razpravi je bilo podčrtano, naj občina z ukrepi v korist slovenskega prebivalstva vsekakor nadaljuje, kajti odprta so še mnoga druga vprašanja, v zvezi s katerimi se bodo predstavniki SKGZ v kratkem sestali s tržaškim županom.

Prav tako je bila na seji načrtovana še vrsta srečanj z drugimi upravami na Tržaškem in v obmejnem pasu Slovenije.

Pozitivna ocena je bila izrečena tudi o nedavnem gospodarskem posvetu v Trstu, iz katerega je razbrati realne interese po povezovanju krajevnih gospodarskih dejavnikov s Slovenijo. Politične zapreke, ki se pojavljajo v italijansko-slovenskih odnosih, vsekakor škodijo razvojnim možnostim gospodarskih sektorjev, kar je prišlo na posvetu jasno do izraza. Isto stališče je bilo podčrtano tudi na odmevnem srečanju obmejnih sindikatov na Škofijah, kjer so se upravitelji ter sindikalni predstavniki z obeh strani meje jasno zavzeli za intenzivno povezovanje ter apelirali, naj se nesoglasja med Italijo in Slovenijo razrešijo.

»Zajamčimo prej enake pogoje...«

Nenadni izpad zunanje ministrice nekateri povezujejo z zanimivo razpravo, ki se je o italijanski zunanji politiki pred kratkim vodila v uglednih dnevnikih. Tako je rimski **Messaggero** pisal, da »se država, ki je na beraški palici (Italija, namreč, op. pisca) ne more več pogajati o svoji usodi in mora svoj podrejeni položaj kratkomalo vzeti na znanje«. »Skušala bo kvečjemu iz dobrohotnega razumevanja vladajoče sile iztrgati obrobne prednosti, ki so posledica disciplinirane podrejenosti«. Takšnemu modrovanju je skušal ugovarjati bivši zunanji minister v Berlusconijevi vladi **Martino**. Ta je v milanskem dnevniku **Corriere della sera** napisal, da Italija ni »na beraški palici, ker njena zunanja zadolžitev predstavlja zane-marljiv del notranjega bruto proizvoda«.

Z zuganjem ZDA ni bilo torej nič. Ostale pa so pretnje majhni Sloveniji!

NOVICE

Predsednik republike Slovenije Milan Kučan je bil pred dnevi na obisku na Južnem Tirolskem. Sestal se je s predsednikom bocenskega pokrajinskega odbora Durnwalderjem. Pogovarjala sta se o sodelovanju med Južno Tirolsko in Slovenijo. Predmet pozornosti je bila tudi problematika slovenske narodne manjšine v Italiji.

* * *

Delničarji Kmečke banke v Gorici, ki jo vodi že skoraj leto dni komisarska uprava, so na seji v nedeljo, 10. t. m., v Gorici poslušali poročilo predsednika posebnega odbora delničarjev odv. Petra Sanzina. Ta je predvsem naglasil, da bo treba glavnicu banke zvišati in da je nujen vstop novega partnerja, a da obstajajo možnosti, da bo banka ostala v slovenskih rokah. Komisarska uprava se bo baje zaključila v kratkem.

Anton Breclj

(12)

Spomini na boje ob Soči 1915-1918

Težko je bilo takrat življenje tudi nam, ki smo ostali na ostanku nesrečne naše deželice in gledali že drugo leto srdito borbo v njenem osrčju. Sprijaznili smo se že kolikor toliko z neizogibnimi krutostmi vojske, z lakoto in kugami, a bolelo nas je, da je ošabna vojaščina divjala med nami kakor med podjarmljenimi sovražniki. Zdelo se nam je, da poveljnik soške vojske, general Svetozar Borojevič, sočustvuje z nami. Tudi tedanji goriški okrajni glavar, baron Baum, nam je bil naklonjen, a kot državni uradnik je preveč poslušal ukaze častnikov. Deželni odbor in deželni glavar pa, ki sta imela pravico in dolžnost, da nas varujeta nepotrebni trdot in vojaških nasilnosti, sta se preselila že ob izbruhu italijanske vojske na Dunaj in nas prepustila nemili usodi.

Že ob začetku svetovne vojske se je v Gorici uveljavila neka nova in tajna oblast, ki je preko vseh javnih oblasti (okrajnega glavarstva, policije in sodnije) izvrševala nezaslišano strahovlado med nami. Italijane, dasi je bilo med njimi dosti znanih »neodrešencev«, ki so očitno škilili v sosednje kraljestvo,

je ta vohunska svojat puščala bolj v miru, tembolj pa se je znašala nad našimi ljudmi, ki jih je osumila, da so državi sovražni in nevarni, ter jih brez preiskav in dokazov njihove krivde pošiljala v zapore ali v tuje kraje na prisilno bivanje. Državotvornost te tajne oblasti je bila razkrinkana kmalu potem, ko je Rusija omagala. Takrat so očitno govorili, da treba peščico Slovencev iztreti ali pa preseliti kam v upostošeno Galicijo ali Ukrajino, da ne bodo napoti nemškemu narodu, ki hoče in mora priti do Jadrana. Lepa prihodnost se nam je obetala!

Kmalu po padcu Gorice sem začutil tudi jaz moč in naklonjenost te tajne oblasti, ki nam je sedla na tilnik. Načeloval ji je »izpostavljeni stotnik«, ki pa ni bil podrejen vojski ali poveljstvu generala Borojeviča, ampak neznanu komu in je zapovedoval orožnikom, pa tudi okrajnemu glavarstvu in sodniji. Le s težavo sem še dobival pri njem prehodnico za obiskovanje bolnikov po sosednjem (vipavskem oziroma postojnskem) okraju. Prej prijazni poveljnik velike vojne bolnice, ki je rad sprejemal moje bolnike vanjo, mi je začel odklanjati sprejem tudi najnujnejših primerov. Na postajnem (etapnem) poveljstvu mi niso hoteli več dajati ne voza ne konja, da bi mogel v slabem vremenu k oddaljenim bolnikom. Posebno se je znašal nad menoj okrajni zdravnik, nadut Nemeč, ki mi je vedno skušal nagajati že pred vojsko, med vojsko pa je kar pobesnel. Peklo ga je, da sem vzgojil v dveh tečajih Rdečega križa

Eurosava iz Trsta drugi sponzor ŠZ Jadran TKB

Košarkarska ekipa Jadran 95-96

Odbor ŠZ Jadran TKB sporoča, da so predstavniki društva v prejšnjih dneh sklenili enoletno pogodbo s podjetjem Eurosava iz Trsta, ki postane drugi sponzor združene ekipe. Na športni opremljeni naših košarkarjev bo tako ob glavnem sponzorju prisoten tudi naziv slovenskega proizvajalca pnevmatike, firme Sava iz Kranja. Podjetje Eurosava je ekskluzivni distributer za italijansko tržišče pnevmatike Sava in je v zadnjem letu znatno povešal svojo prodajo in prisotnost na italijanskem trgu. Glede na dejstvo, da bo Jadran gostoval v deželah severne in srednje Italije, direkcija podjetja Eurosava ima za zanimivo to reklamno pobudo, ki spada v sklop komercialne strategije podjetja samega za večje uveljavljanje proizvodov znamke SAVA. Odbor združene ekipe si želi, da bi bilo sodelovanje s Savo večletno, vsekakor se zaveda, da je to odvisno od športnih uspehov, kar

pogojuje tudi učinkovitost reklame same.

Odbor združene ekipe nadalje obvešča, da so še navoljo abonmaji za vse prvenstvene tekme, ki jih bo moštvo odigralo na domačih tleh v športni palači. Abonmaji lahko dobite na sedežu Tržaške kreditne banke in vseh njenih podružnicah ter na Proseku v Cvetličarni Nadja. Cene so 300.000 za podporni abonma, 140.000 za abonma, in 95.000 lir za mladinski abonma.

Obenem odbor ŠZ Jadran TKB sporoča, da je moral spremeniti urnik dveh tekem, kjer bo istočasno odigral pokalne oz. prvenstvene tekme tržaški rokometni klub Principe. Tekma Jadran TKB — Scame Bergamo bo tako na sporedu v soboto, 7. oktobra, ob 20.30 namesto v nedeljo, 8. oktobra. Tekma Jadran TKB — B. Posal Sesto S. Giovanni, ki je bila prvotno na sporedu 1. novembra ob 17.30, bo istega dne ob 21. uri.

nad osemdeset učiteljic in mladenk za pomožne bolničarke, še bolj ga je žgala sramota, da sem bil vedno na svojem in njegovem mestu, ko se je on strahopetno izmikal, najbolj pa ga je jezilo, da ga niso klicali k bolnikom, ko sem imel jaz dela čez glavo. Z uradnim sitnarjenjem mi ni mogel do živega, zato pa me je povsod črnil kot nevarnega človeka.

Prvi »izpostavljeni stotnik«, mrk Nemeč iz Češke, ki nas je strahoval nad dve leti, je bil izmenjan in na njegovo mesto je prišel častnik z nemškim primkom, a se vedel kot Slovenec. Navezal je družabne stike z domačini, ki so ga začeli hvaliti kot sočutnega in dobrohotnega častnika. Jaz sem se ga bal in ogibal, dasi mi ni delal ovir pri potnih dovoljenjih.

Ko sem se nekoč vrnil iz Ljubljane, me je dal »izpostavljeni stotnik« poklicati k sebi. Očital mi je, da sem zlorabil njegovo dobroto, češ da sem pod pretvezo, da spravim otroka v šolo, imel ne vem koliko sestankov z nevarnimi rovarji, s Krekom in drugimi tovariši, ki so vsi tik pred zaporom ali prisilnim odgonom.

Ugovarjal sem mu in vpraševal, od kdaj nimam več pravice, obiskovati svoje stare prijatelje in jim potožiti krivice, ki jih trpimo Slovenci v vojnem ozemlju od neke tajne združbe, ki je bolj protidržavna, kakor smo mi, ki hočemo ostati na svoji zemlji drugim enakovredni državljani.

»Tudi vaša mera je že zvrhana,« je rekel stotnik, stopil k velikemu predalniku in potegnil iz njega debel šop spisov. »Glejte, koliko gradiva se je nabralo zoper vas!«

(Dalje)

Prejeli smo:

BRALCEM V VEDNOST

V zvezi s članki, ki so v zadnjih tednih obravnavali problem Glasbene matice v Italiji, bi se radi tudi mi oglasili, v kolikor se v teh člankih pogosto omenja naš glasbeni Center.

Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel v Gorici je bil vedno samostojna ustanova, ki se je preživljala z lastnimi sredstvi in je temeljila na nehonoriranem delu tistih naših kulturnih delavcev, ki jim je bilo delo za narod moralna dolžnost. Samo s takim delom se je razvila in dosegla pogoje, da je po zakonu postala ustanova, deležna javne podpore.

Z letom 1989 in slovensko pomladjo je postala aktualna tudi reorganizacija slovenskih ustanov v Italiji v tako imenovane skupne ustanove. Pri načrtovanju skupne glasbene šole se je zataknilo, ker je šola po svojih značilnostih nekaj drugega, kot so gledališče, knjižnica, raziskovalni inštitut. Šola je živ organizem, tesno povezan z okoljem, kjer deluje. Od vsega začetka smo bili prepričani, da take ustanove z vsemi oddelki, sekcijami in podsekcijami od Trsta do Gorice in Žabnic ne moreta uspešno voditi en sam odbor in en sam ravnatelj.

Na pobudo SKGZ in SSO smo šli v pogajanja, zavedajoč se, da je združevanje izvedljivo samo, če je vsaka stran pripravljena na kompromis. Novi statut naj bi predvideval eno deželno ustanovo, to je Glasbeno matico s pokrajinskimi avtonomnimi šolami. V Gorici naj bi ta avtonomna šola postal SCGV Emil Komel. Ta statut se je rojeval štiri leta. Pripravljene so bili različni primerki, od dobesedne kopije starega statuta GM do zadnjega, v katerem se sicer v prvem členu deklarira pokrajinska avtonomija, vendar noben od ostalih členov ne zagotavlja njene uresničitve; (denarna sredstva naj bi se npr. delila ne samo glede na število učencev, ampak tudi po potrebi posamezne šole — vemo pa, da so nekatere šole nenasitne in da so zato tudi stalno deficitne!). Ker se je statut vse predolgo rojeval in ni dobil ustrezne rešitve, smo se v Gorici s predstavniki goriške šole GM dogovorili, da poskusimo združevati goriški šoli. Ta pripravljani odbor je deloval dve leti. Uspelo mu je urediti skupni pouk in ustvariti kar sproščeno vzdušje. Probleme je skušal sproti reševati. Delali smo po posluhu in zdravi pameti, ker se nismo mogli naslanjati na nobeno »magneto charto«, ker je ni bilo. V predstavnikih goriške šole GM smo našli sogovornike, nismo pa našli sodelavcev, zato je moral vse delo opravljati Center Emil Komel. Da bi vzpostavili večje sodelovanje, je Center Emil Komel še pred začetkom lanskega šolskega leta ponudil štiri delovna mesta goriškim uslužbencem GM, kar pa je bilo zavrnjeno. Naša prizadevanja očitno nekaterim niso bila všeč, zato smo bili stalno na zatožni klopi (gl. npr.

seje GM v Trstu, na katerih nikoli nismo bili deležni vzpodbudne besede. S sej smo se vračali z neprijetnimi občutki, saj je bilo vzdušje vedno napečeno, ledeno. Na njih se nikoli niso obravnavali bistveni šolski problemi, ampak se je vse sukalo le okoli financ). Še januarja letos je razširjeni goriški pripravljani odbor s predstavniki goriške SKGZ in SSO sprejel odločitev, da se maja istega leta izvede občni zbor in zato tudi pripravil predloge kandidatov za pluralistični odbor združene šole. Ta odločitev je ostala le pobožna želja!

GM se je raje odločila, da spet oživi svojo šolo v Gorici, kar pa jo postavlja pred nove odgovornosti. Sicer ima GM vso pravico, da oživlja stare oddelke in odpira nove. Vendar se sprašujemo — sprašujejo se tudi tisti, ki od zunaj spremljajo dogajanje v zamestvu — kako zmore GM v istem članku tožiti o deficitu in velikih finančnih problemih in obenem odpirati nove oddelke, ki zahtevajo dodatne finančne bremenitve, in kako more to usklajevati z željami po združevanju. Kje je resnica? Kdo ima od tega korist? Naši otroci gotovo ne. Vprašujemo se tudi, kako naj GM, ki v zadnjih letih ne zmore rešiti niti hudih problemov v svoji centralni hiši (in to ne samo finančnih!), obvladuje ves deželni prostor!

Center Emil Komel je že od vsega začetka podpiral prizadevanja za skupno glasbeno šolo na Goriškem in jih še vedno podpira. Glasbena matica pa bi se končno morala zavedati, da ima pri istih prizadevanjih v Centru Emil Komel enakopravnega partnerja in zato ne gre, da bi ga kar »vsrkala« vase!

»Negativne izkušnje s Centrom Emil Komel v Gorici«, kot je zapisal Jože Koren v Primorskem dnevniku 10.9.1995, niso v zgodovini tržaške GM in njenih stikih z goriško stvarnostjo nič novega, saj se vlečejo že skozi celo stoletje in bi o njih znal marsikaj povedati tudi skladatelj Emil Komel.

Odbor SCGV Emil Komel

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST.
Sedež: 34138 Trst, G. D'Annunzio 27/E,
tel./fax 040/630824.
Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954,
štev. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Ivo Jevnikar,
Helena Jovanovič, Drago Legiša (glavni
in odgovorni urednik), Miro Oppelt,
Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij
Vršaj.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst,
tel. 040/772151.

Član Združenje periodičnega
tiska v Italiji